

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

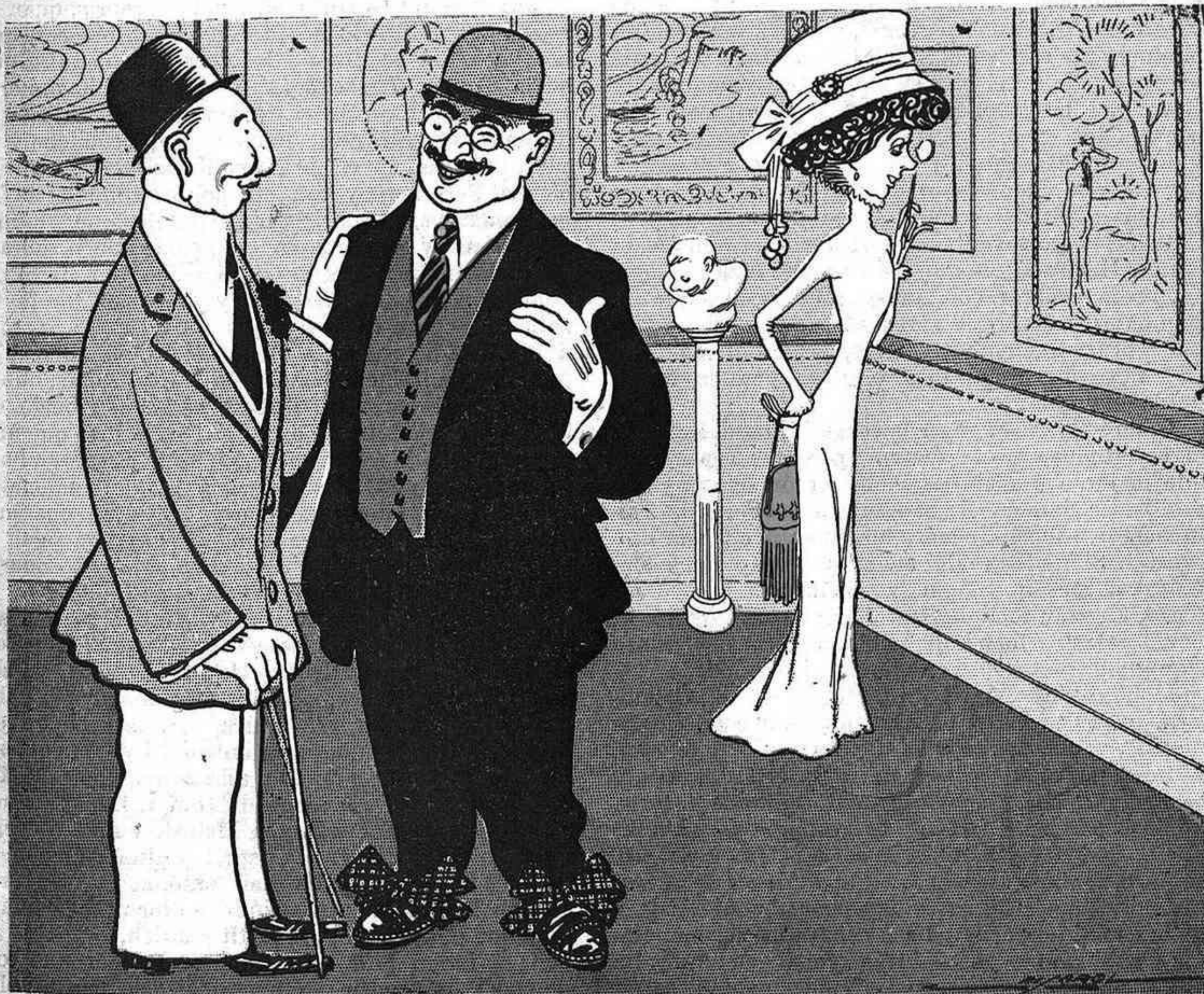
ADMINISTRACIO Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Extranger, 5.

CONSEQÜENCIES DE LA MODA

—Veig que prosperas molt, noy...
—¡Prosperar?... Cá!... Lo que hi ha es que, com qu' ella, per la manía de semblar ben prima, ara no menja res ni gasta roba interior, no vaig tan just com avans.

CRONICA

A n' en Guimerá

Quí ho hauria sospitat, fa un mes, que tot Barcelona s' inflamaría d' entusiasme pera glorificar á n' en Guimerá? Havía estrenat el mestre un drama popular, y els aplaudiments s' extinguiren á dins de la quietut somorta de la ciutat. Passan els días monótonament insignificants, y succeheix que uns quants admiradors de l' Iglesias li ofereixen un banquet pera celebrar l' éxit magnífich del *Foch Nou*. Al acabament de la festa cordial, l' Iglesias fa un parlament de gracias, y explica que no pera ell, sino pera l' enlayrament del art, tot sovint desconegut y rebaixat á casa nostra, acceptá sense vacilacions l' ofrena del banquet; y si ha de valdre una dedicació personal, ell la porta sencera al que té per mestre, al Angel Guimerá. La modestia exemplar de l' Iglesias es la que ha remogut á tot Barcelona. Un jovenet escriptor, en Vinyes, surt del cenacle tot trasbalsat, y crida á Barcelona pera l' homenatge al mestre. Y Barcelona respón desseguida, com si s' adonés soptadament de que té de reparar una injusticia. Aquell jovenet sense prestigi ni influencias portava inconscientment la veu de la ciutat. Heus' aquí de quína manera en Guimerá, que no podía esperar, com mossén Cinto, més que un bon enterro, sentirá l' abrassada de la gloria. L' arma, encare que no ho semblés, estava carregada, y no ha calgut més que tocar el gallet pera la formidable explosió.

Jo no vull ara analisar la carga. No vull saber si el soroll més gros vé del gust pera els espectacles que 'ns junta en manifestacions pintorescas de grans multituds: flamejar de banderas á la «Festa del Homenatge», voleyar de mocadors al «Aplech de la Protesta»... Si 'ns feya falta enguany un espectacle ciutadà, val més que sigui la glorificació justa d' un poeta, un gran foch de Sant Joan al que cadescú hi llensi la seva flama de noble entusiasme, sense comprometes á lo que no hauría de cumplir.

Justa glorificació del qui ha fet més pera Catalunya, quant no ha fet política, que tots els polítichs plegats, y que tots els marxants y manufacturers. Aquestos parlan sempre en nom de Catalunya, y casi sempre la fan servir d' encubridora de negocis, de posicions privilegiadas, de grolleras vanitats. El poeta, al revés, ennobleix la seva patria pera presentarla al món; als alambins misteriosos de la fantasia destila el llenguatge barroer de la vulgaritat, y de la genial potencia del seu esperit ne surten refetas y sublimadas las criaturas que al seu entorn ha vist ó que li han sugeridas las tradicions de la terra.

Per en Guimerá la llengua nostra, las imprecisas visions nostras de la realitat ambenta s' han infiltrat als llenguatges y als enteniments forasters; ell ha obert el bassal tancat de Catalunya y ha fet afluir el torrentet de las ayguas catalanas al riu magestuós de l' esperit humá.

Per aixó es just l' homenatge, y no 'ns hem d' encaparrar en explicarlo d' altra manera. No; no importa que molts dels que hi siguin ne tinguin conciencia massa imperfecta. Ni 'ns importa, á la diada esplendent, exercir el nostre judici crítich sospesant fredament la calitat de cada una de las obras literarias del mestre, volguent motivar el nostre entusiasme. Ab el fet de l' expansió mundial del geni d' en Guimerá ne tenim ben bé prou.

D' aquesta expansió ne sé un exemple curiós. Tres ó quatre anys enrera, una pobra companyieta de cómichs espanyols aná á raurer á Medellín, una ciutat arreconada de la república de Colombia. La companyia era de «género chico», pero molt «chico». Figureuvos quina sorpresa y quins desoris, quan al segón día de funció se presenta al empresari una comissió del jovent de la ciutat, demanant que se 'ls donés... *Tierra baja!* Y que no hi hagué més remey que estudiarla y estrenarla... Podeu contar quina feyna en farían aquells tenors cómichs y tiples cómicas, entre: *El Pobre Valbuena* y la *Gatita blanca!* Pero aixís y tot, els pobres cómichs de *las mil leguas*, varen servir á la patria més que 'l ministre d' Estat y els embaixadors neulas que 'n cobran.

Sí; glorifiquém á n' en Guimerá. ¿Cóm? Ja hi ha comissions que ho arreglan, y ellas ens ho farán saber. Encare s' hi es á temps de mirarshi, avants d' una errada, que sería deplorable. Convé ofegar la propensió á inflar las nostras manifestacions, que 's tornan barrejas sense tó. Una sabia distribució de la gentada, quan ha de ser alguna cosa més que una turba destinada á una intimació amenassadora, hauría de fer ressaltar el significat precís del homenatge en lo que deixi de perenne una fundació, una medalla, una escultura, una donació sigui com sigui.

La millor glorificació d' un poeta fóra coronarlo al Capitoli, com al Petrarca. Pero de Capitoli no 'n tenim. A Espanya se n' han fet caricaturas mansas, com la coronació del senyor Quintana al Senat de Madrid per la reyna Isabel II la «angelical». Va ser una funció grotesca, ab discursos d' etiqueta palatina, y de buydor académica. La coronació d' en Zorrilla á Granada, assegut entremitj de las *autoridades y corporaciones*, fou una ceremonia migrada de «Económica de Amigos del País». Darrerament, l' *homenaje* al Echegaray, á Madrid, omplí de gent sense solta las avingudas, fent ressaltar l' abstenció justificada dels qu' haurían entonat la festa, reduhida á una manifestació ni millor ni més enlayrada que la de qualsevol partit polítich.

¿Qué farém pera en Guimerá? Primer que tot, centrar l' homenatge en una dedicació perdurable.

Si queda temps,—y de temps sempre 'n queda pera lo que volen cinquanta homes—lo primer seria una edició popular de las obras del poeta; á pérdrehi vuyt ó deu mil pessetas, donantli an ell el valor sencer de la venda. Jo crech que cap commemoració es comparable á la que portés á cinch mil llars escampadas per tot Catalunya el nom d'en Guimerá, ab lo que val y lo que significa. No s'acabaria pas tot al endemá de las aclamacions triomfals, si quedés al menjador d'un pagés de Sort, ó al escriptori d'un botigueret d'Alacant, el llibre de versos d'en Guimerá..

Després, l'escenari de la dedicació hauria de ser digne de la festa. Ab els Jochs Florals y la saragata dels graners, la Llotja s'ha vulgarisat massa. Las voltas de la Sala de Cent han sentit tants *vots de gracias* en nom de la ciutat, pera un *jefe de negociado* qu'ha anat á l'hora á l'oficina, que també ha perdut molt valor l'expressió de la gravetat de Barcelona. (¡Quan un pensa que 'l Parlament británich, d'ahont ve la moda, no més *dona las gracias* á un servent de la nació, dugas ó tres vegadas cada sigle!)

Si no 's vol un lloch tancat, hi ha el perill de la grolleria, de la vulgaritat confosa, de la manifestació política. Res d'envelats, ni tablados, ni ilustrinas ni banderetas. No queda més que, sense cap ornament, sense cap discurs, ab quatre paraulas cridadas á la gernació de la plassa, el balcó de la Casa de la Ciutat.

TULP

*
* *

Aquella nit de Sant Joan
va sé un esclat d'alegría.
Nostre amor era tant gran
qu'a ciutat no 'ns hi cabía.

Per'llá aprop de mitja-nit
vam emprendre la dressera;
vam escalá 'l cim ardit,
vam encendre una foguera.

A sa roja resplendor
brillava la téua cara;
brillava am tal lluïssor
que tot m'acclareix encara.

Quan el foc se va extingí;
vam desfer la nostra vía;
i vam trencar de camí
tot esperant el nou día.

Vam reposá uns instants breus;
varem glosar l'amor nostre;
al refrec dels besos meus
brillá altre cop el teu rostre.

I, al fer-te el darrer petó,
vegí en tos ulls retratada
la débil irisació
del naixement de l'aubada.

MAYET

LA PRIMAVERA Y EL PINTOR DE «SANT LLUCH»

—Aquí 'm tens, artista... Inspiració y á treballar!...

—Ho sento, pero no 'm serveix, vosté, per modelo... (Noy, vé, cuyta, tanca la finestra.)

SOLFAS VELLAS

UN SOMNI

(NOTAS

L'altre divendres, dia 19, á l'Ópera de París va donarse, ab certa solemnitat, la representació 1,336 d' un' obra.

¿De quín' ópera 's tractava y á qué 's devía la semi-solemnitat de que 's rodejava la seva representació?

Bastará dir el títul pera que tothom qui tingui orelles s' expliqui la importancia que á la festa varen donar els seus organitzadors y fins pera que espiritualment s' hi associhi.

Divendres va fer cinquanta anys que 'l *Faust* de 'n Charles Gounod sigué estrenat á la capital de Fransa.

—Sembla qu' era ahir— dirán els *dilettanti* d' aquell temps.—Y ha passat ja mitj sigle.

Y potser, clohent els ulls, recordarán ab fruició l' historia d' aquesta producció famosa que l' Opera de París acaba de tenir l' honor de posar en escena per 1,336.^a vegada.

* *

Com ab la majoria de las cosas bonas succeheix, la primera impressió de la nova ópera fou ben poch falaguera pel autor.

El dia del estreno, 19 de mars de 1859, que aquell any queya en dissapte, la gent sortí del teatro bastant freda.

—¡Bah!—deyan els més benévols:—Una de tantas. Si dura al cartell tot aquest any, ja farà prou.

Y es que ab els pronóstichs dels éxits teatrals passa lo mateix que ab els atmosféricchs. A lo millor vé 'l *zaragozano* anunciant «tempestad deshecha», y brilla tot el dia un sol capás de derretir al calendari... y al *zaragozano*.

L' ópera estrenada en 1859 y que segons els «intelligents» no havia de viure un any, ha donat, anticipantse al escenógrafo Junyent, la volta al món varias vegadas.

¡Y las que li donará, si 'l món no s' acaba y 'l bon gust no desapareix de la terra!

* *

Pocas obras han vist la llum de la bateria que, com el *Faust*, hajin passat, ja avans del estreno, tan llarch y accidentat calvari.

Sotmés el llibre á la censura, en aquella época del imperi hipócrita y severa, tantas dificultats va posarhi, que 'ls autors de la lletra, en Carré y en Barbier, varen acabar per enfadarse.

—¿Qué hi ha en l' obra—van dir al censor—que tan pecaminós os sembla?

Y l' auster funcionari va senyalalshi el punt més perillós.

Era la escena de l' iglesia, aquella en que Mefistófeles, ab la seva veu aspra y brutal, aterra á la pobra Margarida y li trenca materialment las oracions.

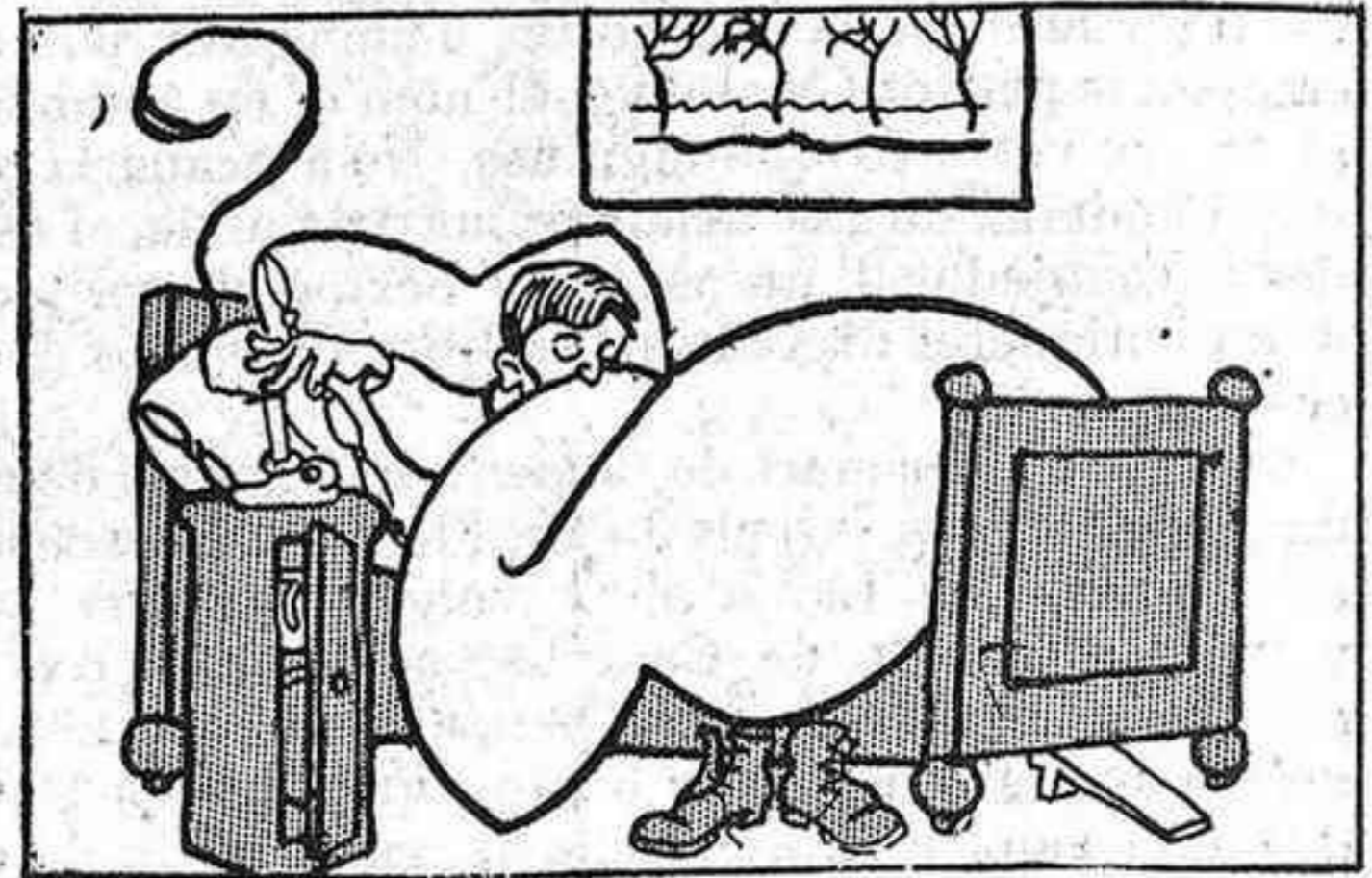
—Aixó—deya 'l censor—es un pecat gravíssim, una verdadera heretgia.

Per fí, gracias á un bisbe amich de 'n Gounod que va assistir á un ensaig y presenciá l' efecte que 'l discutit passatge produhía, pogué arrencarse del censor la necessaria autorisació pera l' estreno.

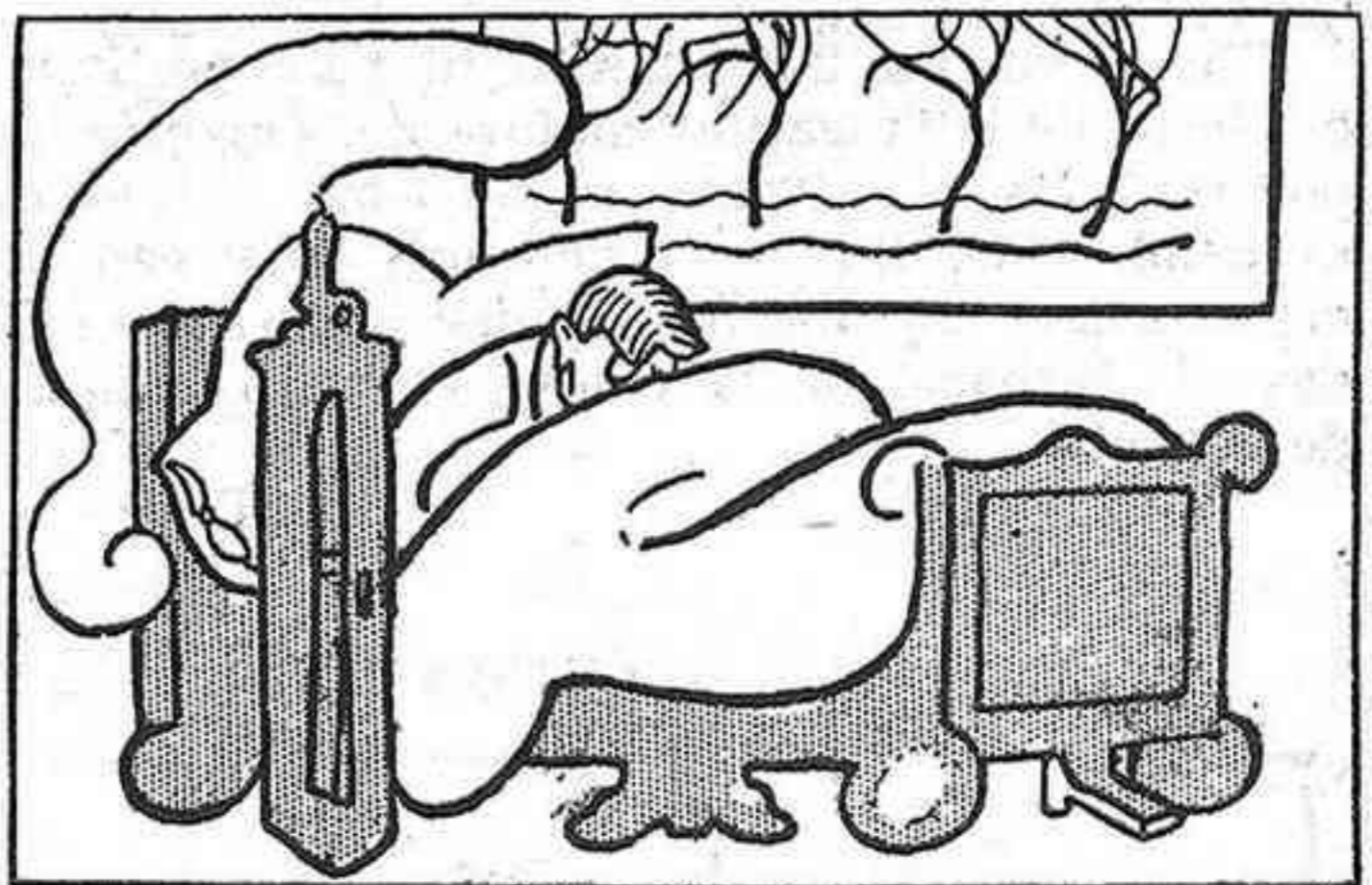
—Corrent—va exclamar, vensut, el representant de la moral pública:—¡Deixém que per una vegada fassin la broma que vulguin!

Pensar que 'l *Faust* ha sigut casi oficialment considerat com un' obra de broma, es de lo més divertit que 's pot arribar á imaginar. ¿Qué diría avuy, aquell censor, de la nostra *Gatita blanca* y del *Iluso Canizares*?

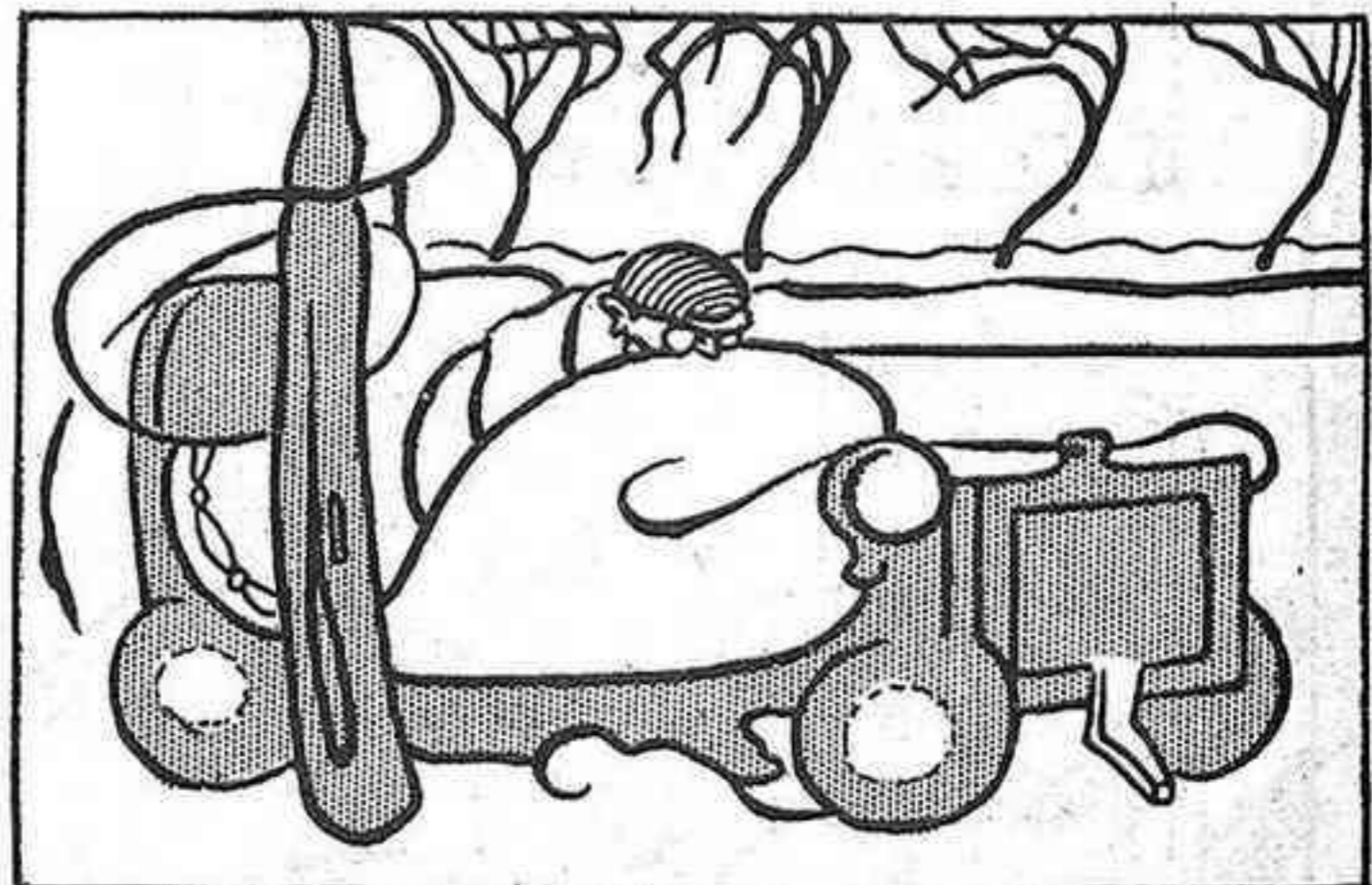
* *

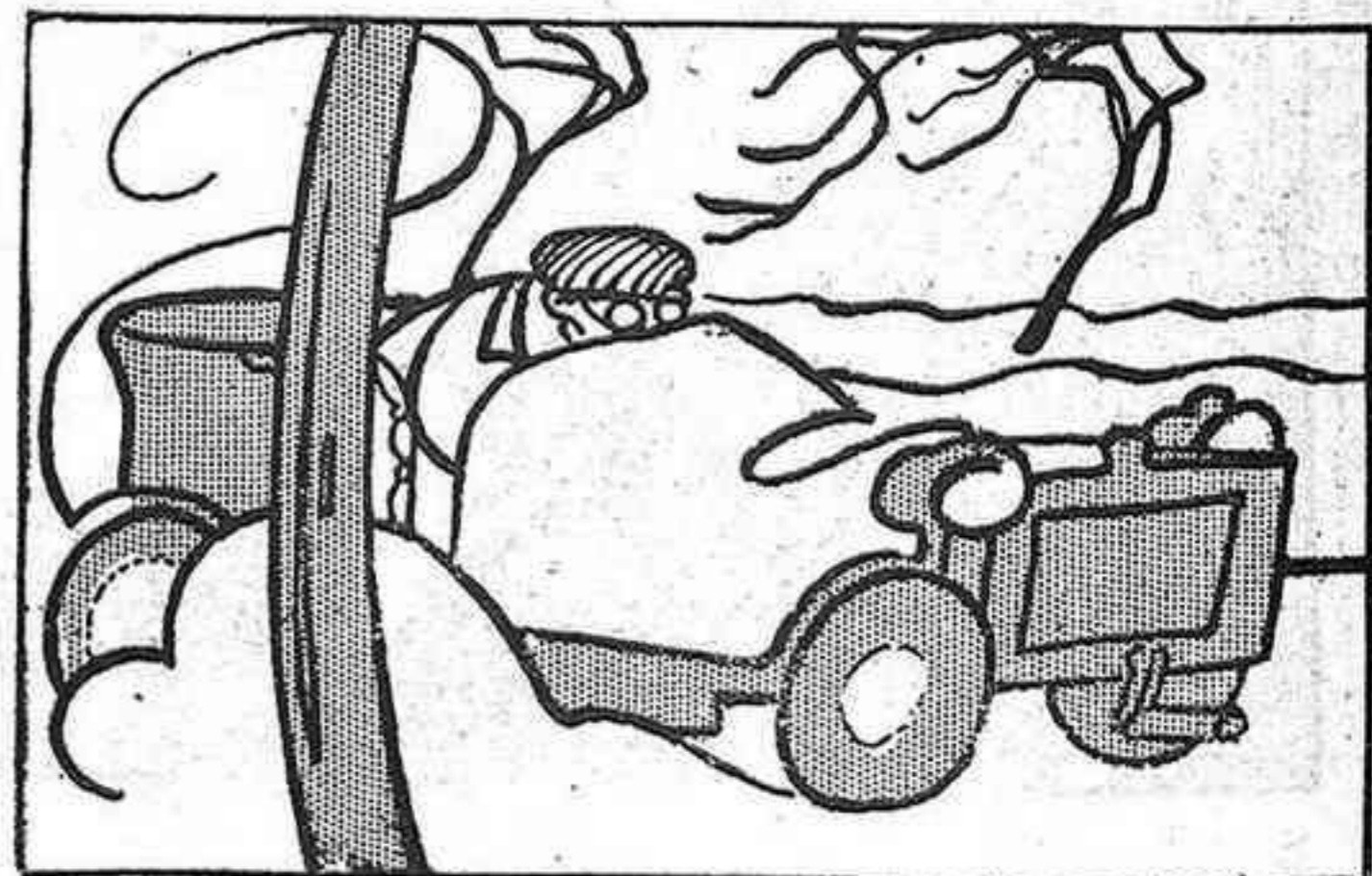
—¡Santa nit!...

—Pero ¿qu' és aixó?

—Aquest llit se mou...

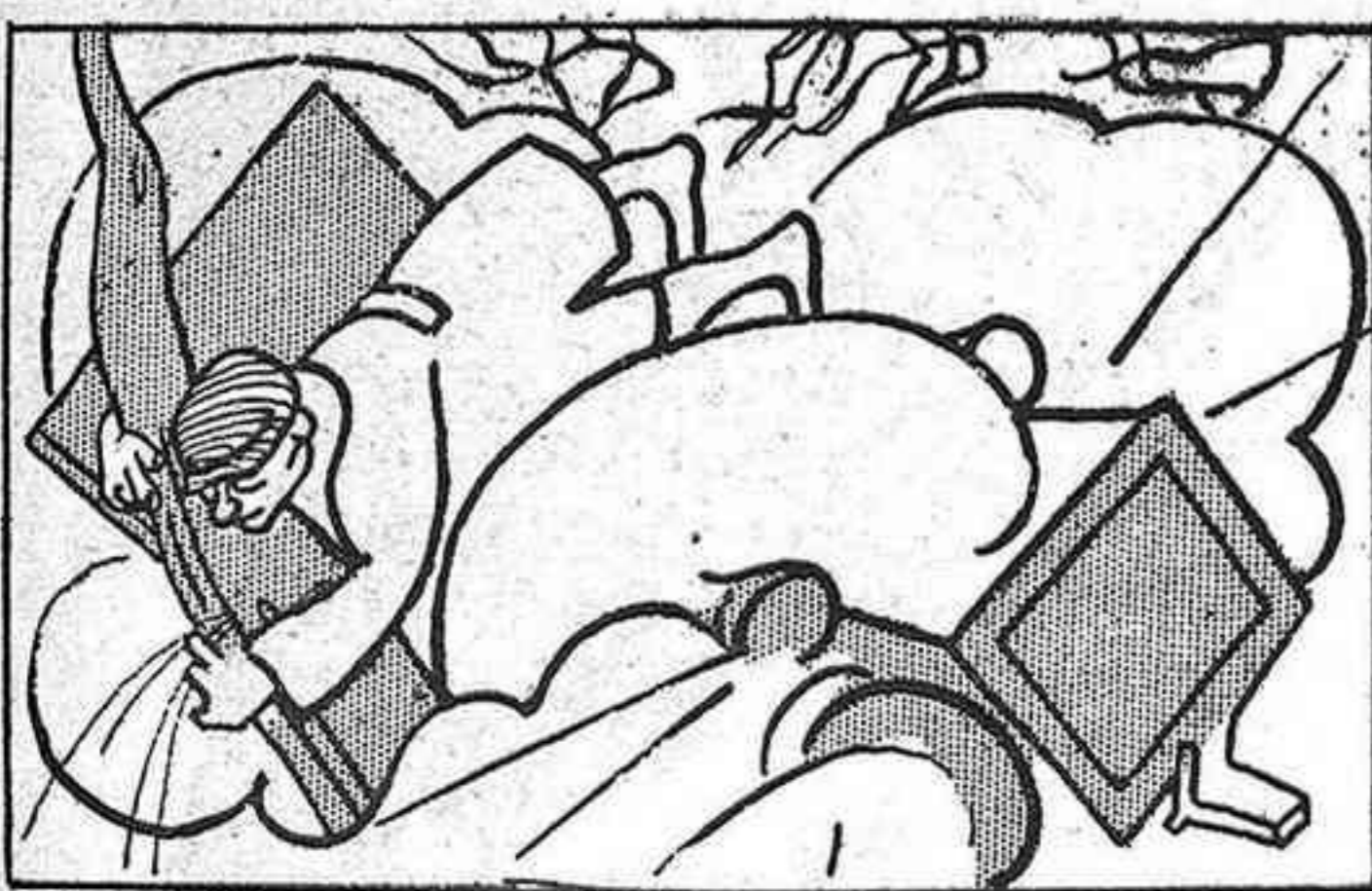
—Y corre...

AGITAT

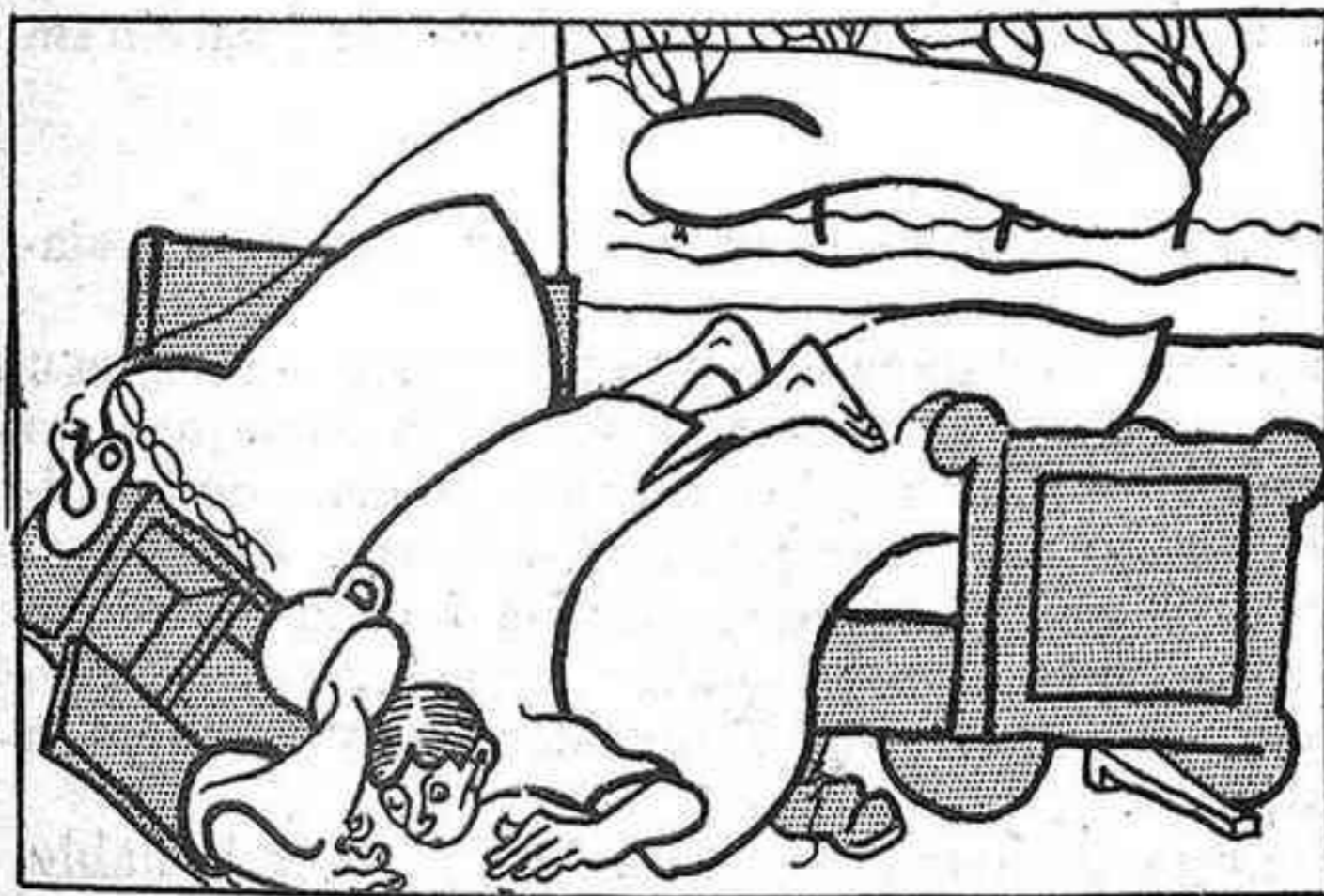
EXÓTICAS)

— Y segueix corrent...

— ¡¡Passa!!

— ¡Cataplúml

— ¡Quinas cosas se somfan, devegadas!...

Fins cinch ó sis anys després, quan ja tota l'Europa 'l coneixia, no vingué 'l *Faust* á Barcelona.

L'escenari de la seva presentació sigué 'l del Gran teatro del Liceo, que—dato curiós—havía fixat en aquella temporada pera las sevas localitats y entrada general els següents preus:

Palcos de primer pis: 160 rals.

Butacas de pati, desde la primera fila fins á la 17, ab entrada: 18 rals.

Butacas de segona classe: 14 rals.

Entrada general: 6 rals.

Quint pis: 3 rals.

La nova ópera, que arribá aquí rodejada de bastant prestigi, va ser un éxit, per més que la premsa, reservada encare, no va entregarse del tot.

«Brilla en la obra del maestro Gounod—deya el *Brusi*—un estilo original y siempre esmerado y correcto.

»Aunque la partición encierra grandes bellezas, hay sin embargo algunas escenas en que la música ó no tiene suficiente carácter, ó son algo lánguidas ó les falta colorido de las situaciones.»

De totas maneras, sempre resulta més afalagador aquest dictámen que 'l d'un crítich francés qui, donant compte del estreno en el seu diari—*Le Sémaphore*—al cap d'un mes d'haverse verificat—no duyan pressa llavoras—deya per tot elogi que l'ópera era «una de las més importants y llargas del repertori modern.»

Y's quedava tan satisfet, no somiant sisquera que 'l músich que ab tan rara originalitat cantava

*Dio de l' or,
del mondo signor,*

s'havía fet, ab aquella partitura, senyor del món, potser per sigles y sigles.

A. MARCH

AB MOTIU DEL HOMENATGE

Jo també vull péndrhi part en l'homenatge imponent qu' en honor del gran poeta Catalunya pensa fer. No sé si tindré prous mérits per donar el parer meu, ja que jo, no he fet *L' Aranya* reventantlo sense fré, ni el seu nom vull que 'm serveixi, fent *La farsa*, d'escambell...

Ningú aquí tanta de gloria com Don Angel se mereix, fins, *Per dret diví*, me penso que l'homenatge es ben seu; donchs aixís, cal sols provarne que 'l poble es ben digne d'ell entonant l'himne de gloria tothom en nostre terror, d'*El Món blau á Terra baixa* retrunyint en *Mar y cel*. Pro, també, que al honorarlo se fassi grandiosament, qu'*Un sáinet trist* no resulti la festa que 's pensa fer y que prengui part en ella nostra Catalunya en pes; que 'l popular entusiasme arribi á poble y poblet y que, com *Ayguá que corre*, s'escampi per tot arreu, y en l'homenatge s'ajuntin pobres, ríchs, joves y vells, quins, *Festa del blat* celebran, fins, de serhi, *El fill del rey*,

TUTTI CANTAT

—Sí, senyors. A Barcelona, segons el cens actual, hi falten quatre diputats... Nosaltres ens guardarem prou de dir quins han de ser, pero... n' hi falten quatre!

*Reyna vella, Rey y monjo,
y els de Sant Aymán també.*

Cal no 's mostri Catalunya
La Pecadora inconscient,
que ningú may pugui dirli
que L' Anima morta té
á un fill insigne, olvidantne
amargat y Sol solet,
y, emprenent de nou sa via
ab dalit, cap al progrés,
son camí, radiant de gloria,
El camí del sol deu ser.

Bons catalans: com si *En Pólvora*
tiressim un misto encés,
ha d' arborars d' entusiasme
nostra terra en sant moment,
que, de sos grans fills la gloria
es gloria seva també.

¡Visca Catalunya, y visca
qui tan viu y tan latent
l' amor de sos fills per Ella
desperta en *Mestre Olaguer!*

GANXÓ

Concursos lexicogràfichs

Hem llegit á la premsa de Barcelona que 'l «Centre Autonomista de Dependents de Comers y de la Industria» ha decidit obrir un concurs lexicogràfich catalá sobre 'l vocabulari comercial. Avants ja s' han celebrat concursos per l' estil al «Centre Popular Catalanista» de Sant Andreu de Palomar y en una

població de fora, qu' es Olot, si no recordém malament.

Aquests concursos tenen per objecte, com el seu mateix nom indica, aplegar el léxich ó conjunt de paraulas catalanas qu' en un ram especial de l' activitat humana s' usan á la nostra terra. En aquest sentit, els concursos de referencia fan un gran bé á la llengua catalana y ajudan notablement als filòlechs en la seva tasca d' investigació y de metode científichs.

Els repetits concursos son, donchs, cosa llohable en sí mateixos. Pero hi ha un detall qu' es sobrer, y nosaltres ens creyém en el dret de censurar públicament. Ens referim á que aquest concurs y la replega de léxich están fets pera l' ús exclusiu del diccionari de la llengua catalana que prepara ja fa alguns anys el vicari general de Mallorca Mossen Alcover.

Aixó 'ns sembla, senzillament, un exclusivisme poch delicat y un positiu perjudici pera la filologia catalana. ¿Per qué 'l tresor de mots recullits en els concursos no s' ofereix públicament á tots els qui á Catalunya se dedican á treballs filològichs? El diccionari de mossen Alcover, si surt,—hi ha qui creu que no hi arribará—trigará un grapat d' anys á esser publicat y en condicions d' esser utilitat pel públich. ¿Y es correcte que, mentrestant, mossen Alcover tingui amagadas dintre las butxacas de la seva sotana las ricas llistas de mots que 'ls concursos lexicogràfichs proporcionan? Fer aixó no es ni correcte, ni convenient, ni patriòtich. Es fer obra exclusivista, parcial y avara.

Y agafém la qüestió desde aquest punt de vista perque la rahó de las nostras consideracions es evident. Podríam encare parlar d' altrás cosas, sobre tot de la ciencia filològica de mossen Alcover, que no es tota or encare que lluheixi molt.

Nosaltres, desde aquestas modestas columnas, cridém sobre lo que queda dit l' atenció de las entitats que han fet concursos lexicogràfichs. El fruyt d' aquests no ha d' esser exclusivament pera mossen Alcover, sinó que s' ha d' entregar generosament y patriòticament als filòlechs, als literats y al poble de Catalunya.

WIFRET

¡ALELUYA, PRIMAVERA!

SONET

(PER LA BONA ÀVIA)

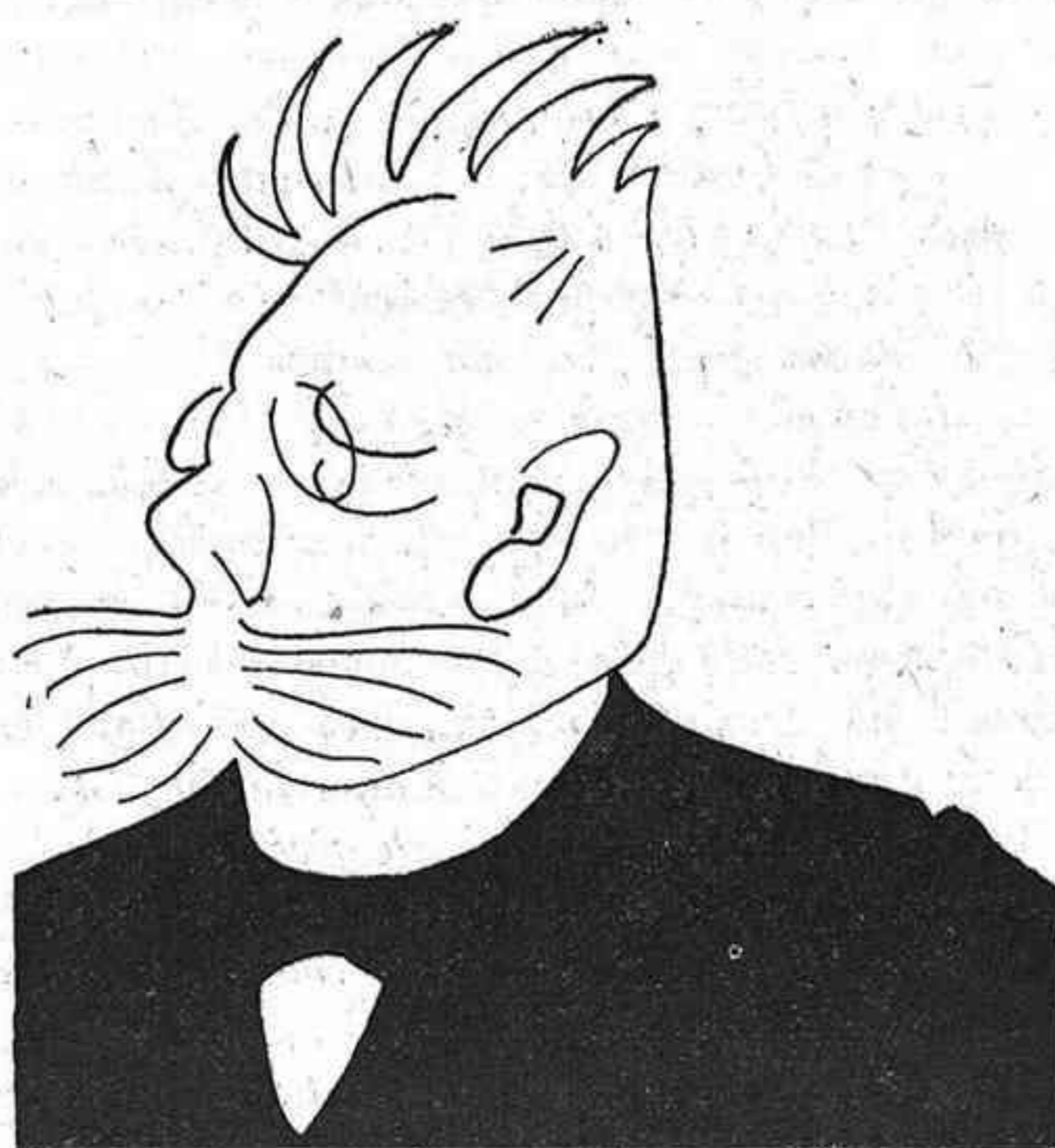
¿Sents, vella, cóm reiflan els aucells
per celebrar la nova Primavera?
Apa, no te m' hi quedis al darrera,
corrém á festejarla, com fan ells.

¿Qué hi fá que ja 'ns blanquejin els cabells
tenint l' ànima jova y riallera?
Allá hont no arribi 'l cós, fem de manera
qu' hi arribin els desitjos, jamay vells.

Aixís, ja que la neu s' ha derretit,
y el sol de Mars flameja calentó,
obrim-li las finestras de l' esprit...

¿Qué hi fá 'l ser vells, si el cor té encar brahó
y se sent agitat á dins del pit
pel gran motor del món qu' es l' ilusió?

E. VILARET

A N'ANGEL GUIMERA

GLOSARI

El glosador també vol portar una modesta fulla a la corona de llorer que tot el poble de Catalunya prepara a n'el nostre Guimerà.

Que'l més gran dels poetes dramàtics de Catalunya se la mereixés una corona, això'l poble ja ho sabia. Cada cor que havia fet bategar en les seves obres, cada llàgrima que havia fet florir, cada rialla que havia encomanat, eren un brot de llorer que'l poble duia a l'altar del seu estimat poeta; però calia recollir-los aquells brots, lligar-los, fer-ne una toia, i dir a n'en Guimerà: «Aquí la tens. Tot Catalunya te'n fa present. Vull que sàpigues que aquella terra que tant has estimat també t'estima.

«YA NO HAY CLASES»

—Dispensi: ¿Farfa 'l favor de dirme qué hi fan aquests richs, aquí?
—Van á casa l' arcalde de barri á ferse fer certificats de pobre.

» Vull que sàpigues també que abans d'entregar-te aquesta toia n'havem anat treient totes les arestes que t'havien posat pel camí; que hem llençat les flors marcides, les flors de l'enveja, les flors del mal, i només hi havem deixat les que tenen bona flaira. No tinguis por de punyir-t'hi, que ja havem fet esment de triar-te-les. »

Perquè'l nostre gran poeta no sempre ha caminat sobre catifes en el seu camí envers la gloria; també hi ha trobat roques ben aspres; i una de les coses que més admirem d'ell, tant com la seva força dramàtica, tant com el seu diàlec sempre ferm, sempre colorit, sempre valent; tant com el dò donat a pocs homes de crear figures irreals que arriben a semblar més veritat que les figures de carn i ossos; tant com aquesta força d'impulsió que només arriben a tenir els genis; una de les coses que més admirem en ell, és ell mateix: és l'home.

En Guimerà ha estat com aquells roures que passi lo que passi van creixent, que vingui'l vent que vingui van treient branques, que les tempestats mouen les fulles, però no somouen les arrels. Ell ha vist néixer escoles i més escoles, i ha anat treballant i fent el seu fet; ell ha sentit remors de gelos, i ha anat treballant i fent el seu fet; ell ha sentit discussions, intrigues, lluites, mossegades, i ha anat treballant, sempre treballant, no escoltant mai les veus de fóra: escoltant sa imaginació que li anava contant coses tant belles com les que avui aplaudeix el poble.

Aquesta vida del gran Guimerà és admirable avui en dia; és un exemple que hauriem de seguir tots els que tenim una ploma als dits. Fer obra, només que fer obra. Si és dolenta, el temps ja l'esborra; si és excelsa com la del nostre poeta, ja arriba un jorn que's glorifica.

Glorifiquem, doncs, al nostre Guimerà. Només amo lo que ha fet, l'arbre ja és prou gran; ja té dret a fer ombra i a reposar; però com que té bones arrels, creiem que donarà nous fruits.

Per ells, per ell, per l'Art i per la Terra, li desitgem molta vida!

Els fruits de l'arbre d'en Guimerà són dels que podem dur per tot arreu, pera que sàpiguen fóra casa que aquí no sols s'hi crien fàbriques, que també cullim obres mestres.

XARAU

LICEO

En el quint concert, el mestre Casals va ferse aplaudir de valent com a director, corda qu'encare no li coneixíam. Baix la seva batuta, la *Sexta Sinfonia*, de Móor, fou executada per l'orquestra d'una manera brillant, ab tot y ser de una complicada y difícil interpretació.

Una de las pessas que més entusiasma al auditori fou la *Balada*, de Rontgen, per lo inspirat del seu motiu y la grandesa de sa harmonisació. Fora d'aixó, totes las ovacions foren pel matrimoni Casals, que en el *Concert* de D'Albert, pera violoncellos y orquesta, varen teixir filigranas. Alló es sentiment, y art, y virtuosisme, y trassa!

La tercera part del programa no fou menos interessant:

un hermós *Preludi*, de Huré, compositor modern de gran empena; y una *Suite*, de Enesco, atapahida de bellas sonoritats y ab un final de gran efecte.

—Diumenge tingué lloch el sext concert. El dirigit ab la destresa de sempre el mestre Lamothe de Grignon. L'orquestra estigué admirable, donant el just color a las obras més enrevesadas.

La escassa (no'n curarém may!) concurrencia aplaudí de bona gana l'interpretació de las composicions: *Franческа da Rimini*, de Tschaiwowky; *Sarabande*, de Bach; *El Camí*, del nostre paísá Pahissa, obra inspirada y de extraordinari efecte; *Concert*, de Móor, excelentment interpretat pel inconmensurable Casals y sa digna companya-esposa; *Manfred, Suite*, y el *Concert en lá*, de Schumann.

Fora del programa, y a prechs del auditori, el celebrat violoncel·lista, va executar, sol enterament, dugas pessas que arrancaren una immensa ovació. El públich, enllemnit per tant dolsas postres, va alsarse dret y esclatá en llarchs aplaudiments al més gran dels nostres concertistas.

ROMEA

Isolats, drama de familia, en tres actes, es original de una senyora, donya Palmira Ventós, coneguda en el món de las lletras per Felip Palma.

Pocas obras havem vist, d'un temps ensá, tant valentas en el fons, ni tant sobrias de forma. L'argument, tractat a la manera d'en Guimerà, 's presta a esclats passionals, y la senyora Ventós ens els presenta ab una rústica cruesa encantadora. Apart de las enérgicas pinzelladas ab que 's descriuhen els caràcters de las dugas germanas, d'una visible superioritat, ningú ho diria que aquell segón acte, en el que s'hi desenfrenan molt aprop de la veritat els sentiments d'amor y odi, fós escrit de una dona.

El primer, únicament dedicat a exposar tipos y a iniciar el drama, resulta molt pintoresch, y si no fossin algunas vacilacions en l'entrellat d'escenas y algun arrossegament en el diàlech, ens semblaria perfecte.

El tercer, el més intens en el fons, resulta el més efectista de procediment y no convens més que a estonas. La primera meitat s'aguanta molt bé y la escena entre Sisetá y el seu home, plena de naturalitat, es un model de correcció. El desenllás, més ó menos simbólich, entra de plé en els convencionalismes melodramàtics, per més que no estiga faltat de intensitat dramàtica ni de fibra poética.

El llenguatge no pot ser més apropiat ni més culte.

La senyora Ventós se veje obligada a sortir a las taulas pera rebre la justa ovació que l'públich li tributá.

De l'execució no'n podem dir sinó alabansas. Déixinme posar en primer lloch a n'en Nolla, qui va fer feyna de veritable artista creant un tipo difícilíssim de beneyt de poble. Es pasmosa la ductilitat d'aquest jove y estudiós actor. ¡Quín camí més brillant se li espera, per poch que la sort l'ajudi!... Las senyoras, molt bé. En Jaume Borrás fet un mestre, y els demés, justos a tot estar.

—En Manel Folch s'ha descapdellat també ab un aixerit saynet, sense pretensions, pero que distreu als respectables y senzills concurrents. L'obreta 's titula *Un joch de cartas ó Memorialistas ab lletra menuda*, y 's basa en uns tristos amors de *menegilda* endolcits, a darrera hora, per una graciosa martingala dels escribents de barraca.

En el diàlech, qu' es tot lo cuidat que pot resultar en pessa d'aquest género, hi abundan més els xistos naturals que 'ls buscats, y aixó sempre es una condició ventajosa.

El saynet es molt beñ executat pera la Srta. Cazorla y els senyors Daroqui, Aymerich, y Santolaria.

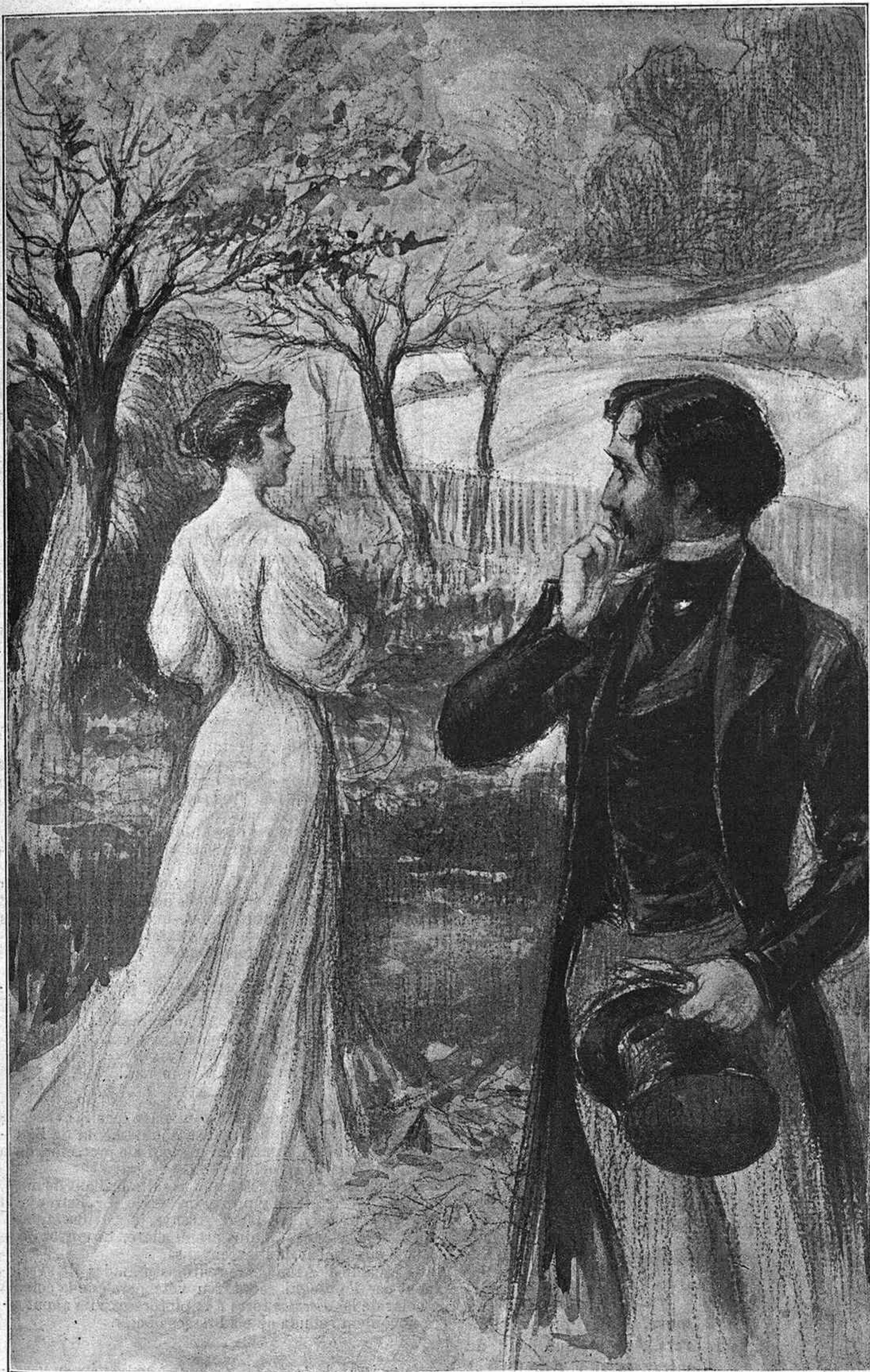
ELDORADO

Pera dimars estava anunciat el benefici de l'aplaudida y maca artista Concha Catalá. En el programa hi constava, además de la bonica pessa en l'acte *El rey de Lydia* y de la comedia famosa *El baile de la Condesa*, l'estrena de un pas de comedia escrit expressament pera la Catalá y en Balaguer, quin títul es *El agua milagrosa*, obra dels germans Quintero.

Se tracta senzillament de un motiu de lluhiment pera dos bons artistas. Els lectors mateixos poden fer la deducció, sabent com saben de sobras que 'ls citats ante-

POESÍA Y PROSA

(Dibuix de 'n Tomás Sala)

— Quan un la veu tan guapa... y pensa que tot' aquesta hisenda es seva... ¡li venen unas ganas de declararshil...

riorment no solament son bons, sinó excelents mestres en l'art de fer comedia.

Y ara una gran noticia:

S'han publicat els cartells anunciadors de la pròxima temporada de drama.

Una companyia italiana que debutarà el dia 10 del pròxim Abril, al frente de la qual hi haurà *nada menos* que l' eminent Garavaglia, aquell intrèpt actor que tants bons recorts deixà entre nosaltres

S'ha obert un abonament pera 21 funcions á días de moda.

Gent de gust y de quartos: Me sembla que vos cridan. Y que si feu el sórt, pitjor per vosaltres!

L. L. L.

CANTARELLAS

Ets la millor sarauhista,
la millor de l'encontrada,
prò 'ls joves no 't fan l'aleta
perque la *ballas* molt magre.

Ja ho sé que has donat carbassa
á un galán molt pobrissó;
per' xó are 't pregunto, nena,
si es la que 't vaig donar jo.

Fas mal fet d'anar pel poble
esbombant que 't soch promés:
jo 't vaig dir que m' agradavas,
prò no 't vaig *prometre* res.

A. DIVI PAÑELLA

ESQUELLOTS

D'haver de continuar las sessions del Municipi essent tan amenas com la del dijous de la senmana passada, valdria la pena que, en lloch de ferlas á Casa la Ciutat, se celebressin á la plassa de toros.

La cabuda de las tribunas del Consistori nou es molt

¿UN ALTRE PARCH?

—Bueno. La finca ja es meva. Y per pochi diners. Ara lo que haig de mirar es si l'Ajuntament me la compra... ab un regular benefici.

DE TEULADAS EN AMUNT

—Si no fos que per avuy en Dionís Puig ha pronosticat bon temps, els clavava tots á baix.

escassa y permet la presencia de pochi y privilegiats espectadors. Y aixó no es just. Ja que tots els barceloníns contribuím á pagar el gasto, ¿per qué no hem de disfrutar tots del espectacle?

A las Arenas hi cabria tothom, l'escenari resultaria més apropiat á la índole dels artistas y, además, en moments determinats—que de segur serían molts moments—el públich estaria en situació de cridar als regidors... lo qu' en justicia 's mereixessin y fins, si tan convingués, podria tirar els banchs á la plassa.

Hala, ¿s'aproba la idea?

Catalunya s'está enxiquint.

A més de las ensolciadas de Mataró, que 'ls nostres lectors ja coneixen, segons explica un diari de Reus, el mar va entrant terra en dins per la platja de Cambrils d'una manera que fa fredat.

Y lo curios es que las embestidas del aygua coincideixen sempre ab grans moviments sísmichs ocureguts en altres llochs.

Quan el terremoto de Valparaíso, el mar va avansar vint metros, y ara, ab ocasió dels de Sicilia, n'ha tornat á adelantar uns vinticinch: total, quarantacinch metros de terreno menos, en una llarga extensió de platja.

¿A qué 's deu aquest fenómeno?

Vajin á saberho!

Sigui lo que sigui, ens sembla qu' es ja hora de comensar á cantar

Catalunya, comtat gran,
quí t'ha vist tan rica y plena,
si 'l mar va gratante així,
aviat se 'n perdrá la mena...

Bonica festa, la celebrada diumenge per las «Escolas del districte sisé» en honor dels Ajuntaments de Barcelona y Arenys de Munt, y en obsequi als protectors de la colonia escolar d'aquell centre.

Prengueren part al acte, que resultá brillant de debó, además dels alumnes y professors, el doctor Estrany, el diputat Calvet, l'arcalde d'Arenys, el Sr. Bastardas y D. Ramón Monegal, quins pronunciaren discursos dedicats al enaltiment de l'ensenyansa.

L'arcalde d'Arenys, ab sentidas paraulas de agrahiment per l'obsequi rebut, feu vots pera que la colonia escolar de las *Escolas* torni á la pintoresca vila ahont serà novament rebuda ab els brassos oberts.

Segueixen els teatres barceloníns convertits en verdaers *campos de soledad, mustio collado...*

Tant sels algún de género xich se defensa débilmment,

y encare sórt ha tingut del sach de nous de darrera hora. Ens referim á n' aquesta obreta insulsa que, precedida de tant sorollós succés, s' ha estrenat ab el títol de *Aquí hase farta un hombre*.

¿Per qué no 's determinan, las empresas, á ferla, en tots els teatres?...

Y en tot cas, poden donarla ab una petita variant en el títol:

Allá hont diu *un hombre*, que hi posin *un público*.

Un anunci de *El Siglo*, que té tota la gracia del món. Y consti que 'l posém de franch.

Comensa així:

«Grandes existencias de lanas y sedas de alta novedad para *Semana Santa*.»

Y ab la major naturalitat, segueix dihent:

«MESALINA. Género liso, todo seda...»

¿Han vist?... *Mesalina*...

¿Volen dir que induhir á las senyoras á que durant la Senmana Santa 's vesteixin de *Mesalina*—la desbaratada muller del pobre emperador Claudi—es tot lo ortodoxo que pera semblants diadas sería de desitjar?

Diuhem que al teatre de Novetats estrenarán aviat una obra titulada *El darrer miracle*.

Sembla que es una cosa de lo més miraculós, maravellós y portentós que en el género hi pugui haver. Un amich de l' autor—*amicus Plato, sed magis amicus veritas*—contava l' altre día ab molta gracia que tota l' obra es un recitat de las paraulas *vida, amor y dolor*. «La vida es el dolor y el dolor es l' amor... L' amor es la vida y la vida es el dolor... Amor y vida... Vida y amor... Dolor y amor...» Y així va seguint.

Ab tot, nosaltres sabém del cert que hi ha á Barcelona moltes personas interessadas en l' éxit d' *El darrer miracle* y que voldrían que 's representés moltes nits.

El motiu de aixó? Donchs que, *al parecer*, aquestas personas participarían dels drets de propietat de l' obra representada.

Y es per aixó que están esperant que 'l *miracle* 's realisi.

Mister Nazer, el célebre Nazer de las fracassadas atraccions del Parch, ha presentat una instancia al Ajuntament en la qual ve á demanar, en resum, una indemnació de 4,500 lliuras esterlinas.

¡Que las hi donguin!... ¡Que las hi donguin inmediatamente!

L' home que en l' espay de pochos días va tenir prou habilitat pera deixar fet una desgracia el nostre principal jardí públich, mereix no ja 4,500 lliuras, sinó fins 4,500 quintars.

Pero, entenemnos; el qui deu pagárlashi no ha de ser Barcelona, sinó els ilustres regidors que varen autorisar á Mr. Nazer pera que profanés el nostre Parch ab els seus ridículs esperpentos.

¿No 'ls sembla, estimats lectors, que la proposició es bastant enrahonada?

Sempre se 'n senten de novas.

Ara 'ns comunican que els senyors esperantistas, no contents ab tenir himne propi, han inventat un ball.

Un ball de carácter universal que 's titula *La Rondo*. Qualsevol l' entendrà, si es tant enrevessat com l' idioma!

La veritat es qu' han sigut ben tontos.

PÁGINAS PATRIÓTICAS

Regeneració.

VIATGES ECONÓMICHS

—¿Creurás que haig d'anar á Sevilla y 'm trobo que no tinch quartos pel bitllet?

—¡Aixó ray, home; no t'apuris!... Busca un polissón, dígalí que tú una vegada vas posar una bomba al peu de la Giralda.. y t'hi portarán de franch.

¿Pera qué buscarlo un ball esperantista?
¿No tenian la jota, qu' es lo que més abunda en el llur vocabulari?

La conjura que contra 'ls arbres de las nostras vías públicas sembla haverse tramat en no sabém quín recó del Municipi, va seguint la seva obra destructora.

Ara li ha tocat el torn al carrer de la Diputació, tros comprés entre 'l passeig de Gracia y 'l carrer de Claris.

Aném á dir, per xó, que aquesta vegada no s'ha procedit, com moltas altres, per mer capritxo. ¡Ah, nó!

Segons ens refereix un diari, que per lo ben enterat qualsevol diría que té algú de la familia á dins de la Casa Gran, si 'ls plátanos del carrer de la Diputació han sigut arrencats, «se deu á la necessitat del aixamplament del pas de carruatges.»

De segur que aquesta necessitat vostés no la veyan; pero aixó es lo de menos. Si no l'han vista vostés, l'han vista els carruatges, y ab aixó n'hi ha prou.

Quedém, donchs, en que hi ha que cantar als plátanos del carrer de la Diputació un solemne *De profundis*; pero pera que 'l públich se convenci de que la cosa s'ha fet ab ff de bé, en lloch dels plátanos—segons díu l'avans aludit periódich—«s'hi plantarán mimosas, l'arbre de la flor de moda.»

Diguin la veritat: ¿han vist una manera més tendra y delicada de daurar la píldora?

En compte de plátanos, arbres evidentment plebeus y demodés, «arbres de la flor de moda, mimosas!...»

¡Questo è un idillio!...

La boca se 'ns fa aygua al imaginarnos l'hermós aspecte que oferirá 'l carrer de la Diputació ab el nou arbrat.

Sobre tot si las mimosas que s'hi plantin son tan es-

beltas y graciosas com els inverossímils castanyers del carrer del Consell de Cent; miserables exemplars de la flora municipal, destinats, segons opinió del senyor Tobella, á fer dintre de vinticinch anys tanta sombra com un ápit y que, més que arbres d'adorno, semblan logogrifos de tronchs ó mostres de vegetació humorística.

El nostre flamant comité de *Defensa Social* ha telegrafiat al ministre de Governació felicitantlo per sa nova real ordre contra 'ls cafés concerts.

Y el ministre, qué?

El ministre ha respost que ab l'ajuda dels homes de bona voluntat seguiría fent obra social.

Lo cual que...

No quita que cada vespre al «Circo Barcelonés» hi hagi una gran concurrència... de senyors del comité.

D'aquí pochos días s'inaugurarán en el Moll els *Lavabos Higiénichs* pera 'ls descarregadors de carbó.

Es una dependencia á la moderna que 's feya necessaria ja fa temps. En ella hi tindrán cabuda gran número d'obrers, que 's podrán fer la *toilette* ab relativa como ditat.

Dos treballadors contemplavan las obras, l'altra tarde:

—¿Qué 't sembla, si 's portan bé, aquests burgesos!...

—Oh, ya ya!... D'aixó ray!... sempre n'han sapigut de rentar la cara al obrer!...

En un entressol del Passeig de Gracia hi ha un barber. Dos fadrins de la casa s'están al balcó presenciand la poda dels arbres:

—Guayta aquell, tú—diu un d'ells:—El pelan molt arran.

L'altre, instintivament:

—Sí, noy; preguntali si vol una fricció de quina.

UNA ESCENA DEL DIA 20

—¡Qué fa, aquí plantat, senyor Benet?

—Espero veure caure l'edifici... Molt será que no arplegui á un ó altre dels de dins.

OPINIONS SOBRE L' HOMENATGE

—Quin despilfarro!... vinticinch mil pessetas per en Guimerà!... Y total, ¿qué ha fet aquest home?... ¿qué ha inventat?... ¿quina substancia alimenticia ha descobert?...

—Si á n' ell, que no més se diu *Angel*, li fan tot aixó, vé's á mí, que 'm dich *Teodoro*, lo que haurán de ferme!...

Entre casats:
—Guárdat del vent, sobre tot... Ahir una ventada va fer donar á la meva dóna un cop d' ull á un sombrero que volava... 'M costará vint pessetas d' oculista.
—Aixó no es res, home .. Mira, la meva, l' altre día va donar també un cop d' ull á un sombrero d' un apardor del carrer de Fernando, y la festa 'm costa 30 duros!

s' ha conquistat molta fama, va entrar l' *hu-dos* tot tranquil en cert estanch de la Rambla, ahont hi ha una estanquereta que ab els ulls... dona miradas. Al punt que va entrarhi 'l metje aixís varen saludarse:
—¿Cóm está, señor Domingo?
—Molt bé ¿y vesté?

SOLUCIÓNS

A LO INSERTAT EN EL NUMERO NÚMERO

- 1.ª XARADA.—*Sis-te-ma*.
- 2.ª ANAGRAMA.—*Anita, Tiana*.
- 3.ª MUDANSA.—*Moll, foll, coll*.
- 4.ª ROMBO.—
P
S O L
P O M A S
L A S
S
- 5.ª TERS DE SÍLABAS.—*Serapi, Ramona, piroatell*.
- 6.ª TARJETA.—*Sansone é Dalila*.
- 7.ª CONVERSA.—*Tuyas*.
- 8.ª GEROGLÍFICH.—*La carretera nova*.

—Bona, gracias, ¿y la seva quinta-sis?
—Ara li envío una carta; donguim un sello de quinze que sortirá aquesta tarde.
—Prou, sí, senyó; ¿que es sis fora?
—Sí; va aná á pendre las ayguas perquè tenía un doló que no m' agradava gayre. (Y agafant el sello diu:)
—Pero, qué observo; caramba; tres vosté no 's troba bé, tres té alguna cosa: vaya
—¿Vol dir? donchs, res me fa mal.
—Oh; pro fa molt mala cara: ¿que no té gana?

TRENCA-CAPS

XARADAS

I

L' altre día un senyor metje que té molta anomenada y que curant ab la *tot*

II

Al Apolo va anar en Quim dissapte y encare li fan mal las *dos-primera*

A. S. MATRÁS

de un gran tip de ballar que 's va fé ab una total molt tersa-tres. Al volguer veure la seva dugas-tres, ella va darli un tantu que 'l va fer rodar per terra.

K. MILO

NINOT NUMÉRICH

6	—Consonant.
1 5 6	—Producte animal.
6 6 2 4	—Moble.
3 7 6 7 4	—Gust.
4 5 6 7	—Roba.
3 7 6	—Mineral.
3 2	—Nota musical.
6 6 2 1 7	—Eyna de ferrer.
1 7 6 5 4 7	—Objecte de viatge.
1 2 3 4 5 6 7	—Licor.
5 3 4 5 6 6 7	—Capital castellana.
1 7 4 7 6 7 3	—Moble.
1 5 6 2 6 6 7	—Colonia espanyola.
6 6 7 4 2	—Llenguatge.
3 7 6 7 3	—Part d' una casa (plural).
5 3 4 2 1 7 4	—Temps de verb.
6 6 5 4	—Aliment.
1 2 6 6	—Gra.
6 2 6 7	—Color.
1 7 6 6	—Eyna de ferrer.
4 2 6 7	—Herba.
3 2 6 7	—Nom de dona.
5 6 6 5	—Lletra.
7 6 5 6 6 7	—Poble catalá.

MANEL SOMS

SINONIMIA

La Total, filla de 'n Paco, es promesa ab mon nebot, un jove molt currutaco que avuy li ha dat una tot.

RAFEL PLANAS Y TOLOSSA

CONVERSA

—¿Qu' ets tú qu' has sortit soldat, Eladi?
—No; un germá meu.
—¿Quín número ha tret?
—Búscaho, que entre 'ls dos ho havém dit.

EUSSEBI TÈCUL

TRIÀNGUL SILÁBICH

Primera ratlla vertical y horisontal: Part del món.—
2.ª: Ciutat italiana y 3.ª Aliment.

JOSEPH SAUMELL

GEROGLÍFICH COMPRIMIT

ALIMENT—NOTA—NEGATIU

J. MASSAGUER S. (ARTILLER)

INJUSTICIAS

AL BUEN COPEO

—Es que Don Anchel está ahora muy atareat en esa «Copa-Cataluña» que se celebrará un domingo de Mayo..
—Veyeu?... Donchs aixó no es justicia. . ¿Per qué als uns se 'ls deixa fer la copa en diumenge y als altres nó?

QÜENTOS

Una senyora que sempre s' amaga anys es citada á l' Audiencia pera declarar com á testimoni.

—¿Quína edat té?—li pregunta el president.

—Vintivuyt anys.

—Molt bé... ¿Jura que dirá la veritat de tot lo que li anirém preguntant?

—Sí, señor; ho juro.

Al acabar la declaració, la senyora acostantse al president:

—Li agraeixo molt que m' hagi fet jurar després de preguntarme 'ls anys.

Tot dinant, en Miranius, sempre fa preguntas extrañas á son pare:

—Papa, ¿per qué 'n diuhen roig, del Mar Roig?

—Perque es allá hont hi pescan els molls, ¿que no ho sabs que 'ls molls tenen la pell rogenca?

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA Y LA ESQUELLA, Olm, 8

Tintas Ch. Lorilleux y C.ª

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

VINOS

Alcoholes, Aceites,
Licores y Abonos

Tratado completo de la elaboración é imitación de toda clase de vinos nacionales y extranjeros. Destilación general. Desinfección del aguardiente de caña y alcoholes. Bonificación, conservación y mezcla de aceites. Fabricación de licores por destilación y á frío

POR

ROSENDO E. BOFILL

Un tomo en 8.º, encuadernado en tela. . . . . Ptas. 4

PERE ALDAVERT

Per no desdir Un tomo en octau Ptas. 3

PERE COROMINAS

LA VIDA AUSTERA

Un tomo en octau, Ptas. 3

LARROSA É HIDALGO

CATALUÑA GUÍA

PARA AUTOMOVILISTAS Y CICLISTAS — 1909

Un tomo en 8.º, Ptas. 7'50

FEDERICO RAHOLA

Los ingleses vistos por un latino

Tomo 107 de la COLECCIÓN DIAMANTE

Un tomo en 8.º, Ptas. 0'50

Demá dissapte

día 27 * * *

NÚMERO EXTRAORDINARI

DE

LA CAMPANA DE GRACIA

Contindrà, además dels assumptos de palpitant actualitat, algunas vistas de lo que ha fet desapareixer la REFORMA y un

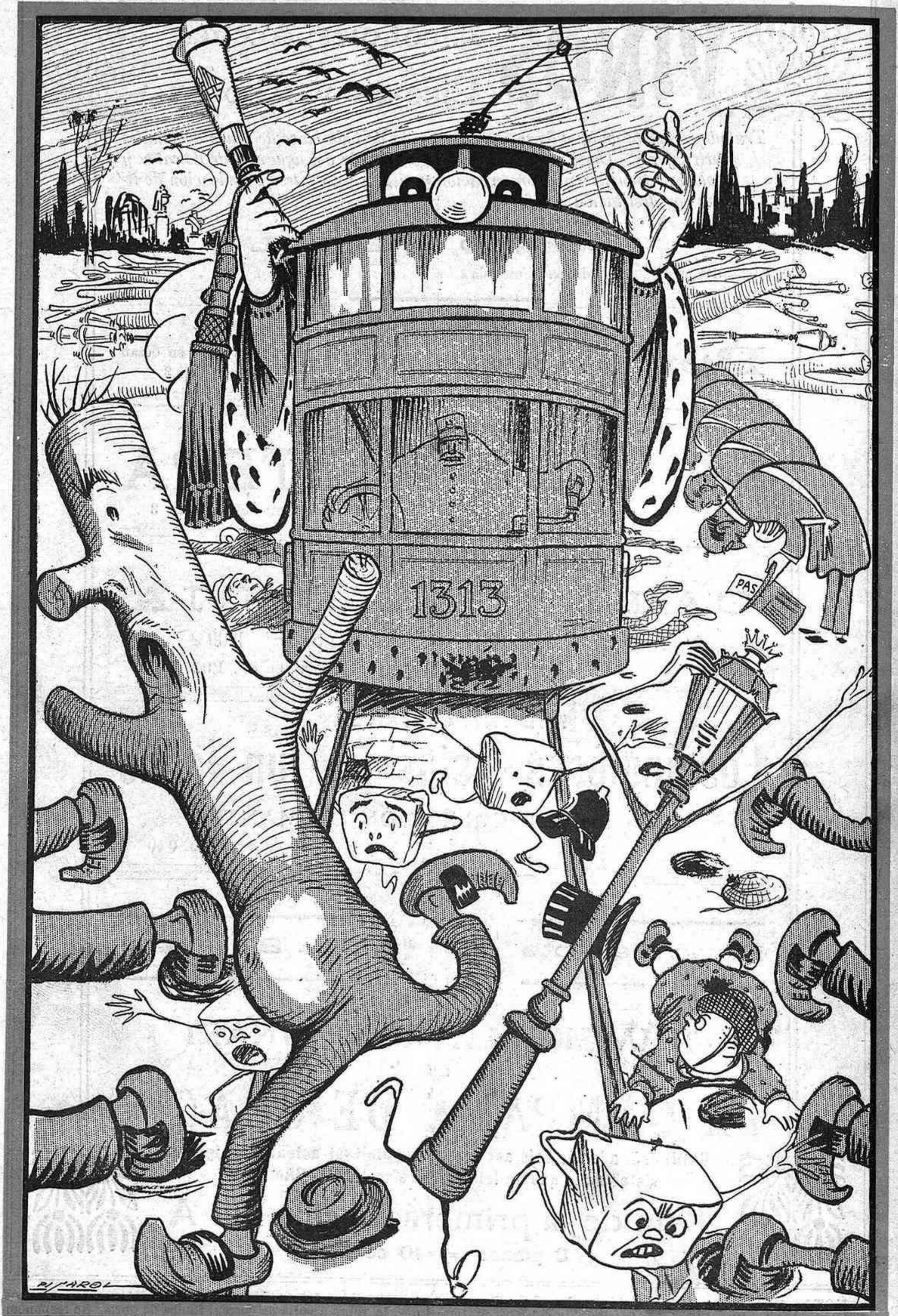
Plan de la primera secció, Vía A

8 planas = 10 céntims

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrà á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no 's remet además un ral pera certificat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

SA MAGESTAT EL TRANVÍA

— ¡ Fora, que passo jo !...